

Tentamen i Statistiska metoder 2008-04-26

Skrivtid: 8-12

Hjälpmedel: Med skrivningen häftad formelsamling. Räknedosa.

Jourhavande lärare: Lotta Hallberg

Redovisa och motivera kort alla dina lösningar

Obs! Skriv namn och personnummer på varje papper du lämnar in.

1

I tabellen nedan visas totalförsäljningen (i löpande priser) för varugrupperna reflexhalsband och reflexvästar för ett visst företag som tillverkar reflexartiklar för hundar. Även priser för varan blinkande halsband från varugrupp reflexhalsband och varan gul nätväst från varugrupp reflexvästar. Data är från åren 2004 till 2006

År	Tot. förs. reflexhalsband	Tot. förs. reflexvästar	Pris, blinkande halsband	Pris, gul nätväst
2004	630	1150	157	210
2005	755	1210	167	215
2006	835	1530	185	275

- Använd varorna blinkande halsband och gul nätväst som representantvaror för sina varugrupper och beräkna ett kedjeprisindex av Laspeyre-typ för företagets priser med basår 2004. 3p
- Om man vill se hur prisutvecklingen för varugrupperna reflexhalsband och reflexvästar har utvecklats gentemot den allmänna prisutvecklingen, hur kan en lämplig indexserie beräknas som beskriver detta och vad kallas en sådan indexserie? 1p

2

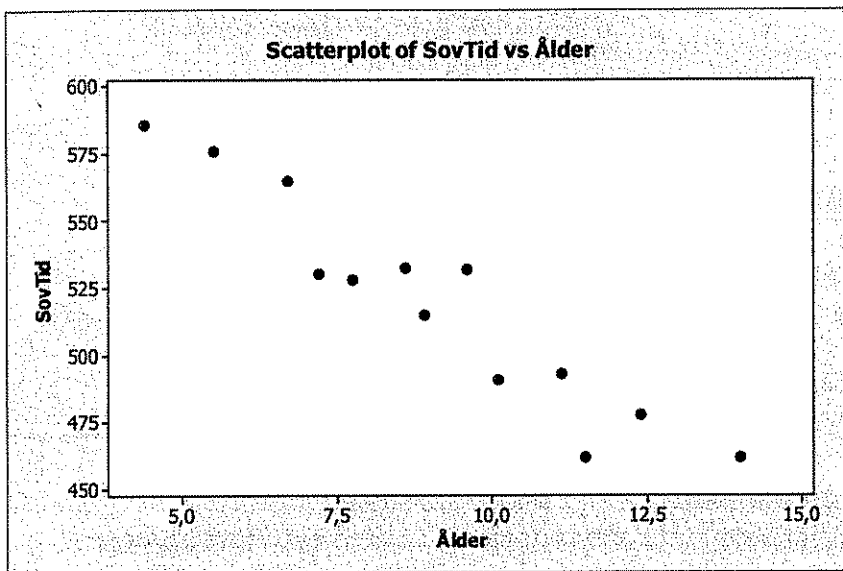
Vid en avdelning för kvalitetskontroll gör man stickprov på de artiklar som produceras. Artiklarna paketeras i lådor om 100 st. och vid kontrollen plockas lådorna ut slumpvis och alla artiklarna i en utvald låda kontrolleras. Man noterar antalet defekta artiklar och för 50 kontrollerade lådor erhålls

Antal defekta	0	1	2	3	6
Antal lådor	36	8	3	2	1

Beräkna medelvärde, median samt typvärde för antalet defekta artiklar i en låda. Rita även ett stolpdigram över datamaterialet. 3p

3

I en psykologisk studie deltog 13 barn där man bland annat ville studera sambandet mellan ålder och genomsnittlig mängd sömn per natt. För varje barn mätte man den genomsnittliga mängden sömn i minuter för 3 på varann följande nätter (SovTid) samt barnets ålder (Ålder). Spridningsdiagrammet nedan visar observationerna. Därefter finns en utskrift av en enkel linjär regressionskörning. Efter utskriften kommer uppgifterna du ska lösa.

Regression Analysis: SovTid versus Ålder

The regression equation is
 $SovTid = 646 - 14,0 \text{ Ålder}$

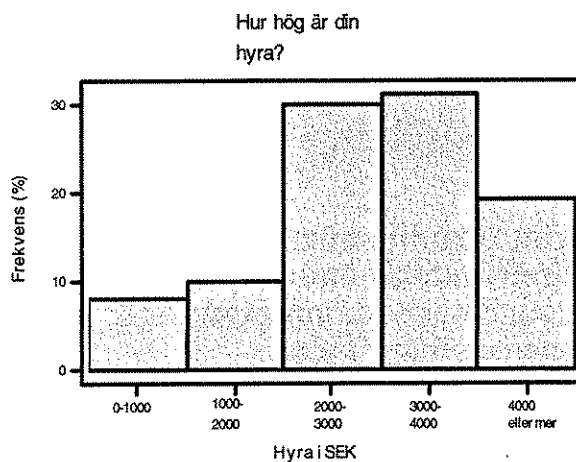
Predictor	Coef	SE Coef	T
Constant	646,48	12,90	50,10
Ålder	-14,042	1,367	-10,27

S = 13,1383 R-Sq = 90,6% R-Sq(adj) = 89,7%

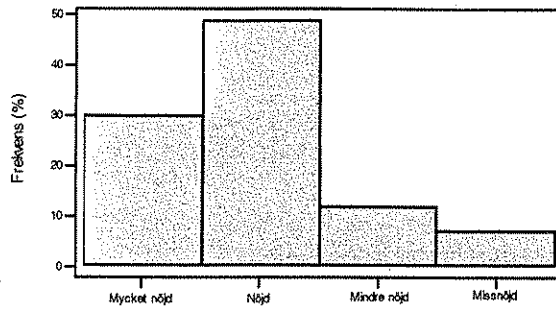
- Vilket värde har korrelationskoefficienten? Är den positiv eller negativ? 1p
- Pröva på 5% signifikansnivå om ålder förklarar mängden sömn. 2p
- Hur stor är förklaringsgraden? Tolka den. 1p
- Prediktera hur många timmar en 10 åring sover i snitt per natt med hjälp av modellen ovan. 1p

4

En grupp studenter gjorde hösten 2004 en undersökning om Boendesituationen för studenter vid Campus Valla. Nedan ses två grafer där resultatet av två frågor redovisas.

Hur nöjd är du med din boendestandard i förhållande till din hyra?

De utförde ett χ^2 - test för att undersöka om det finns ett samband mellan frågorna. Men först slog de ihop svarsalternativen "nöjd" och "mycket nöjd" samt "mindre nöjd" och "missnöjd" till grupperna positiva respektive negativa.

Sedan slog de ihop de olika hyresintervallen till två grupper. Tabellen formulerades:

	0-3000 kr	>3000 kr	Alla
Positiva	83,33 % 40 st.	78,00 % 39 st.	80,61 % 79 st.
Negativa	16,67 % 8 st.	22,00 % 11 st.	19,39 % 19 st.
Alla	100,00 % 48 st.	100,00 % 50 st.	100,00 % 98 st.

a) Sätt upp lämpliga hypoteser och utför χ^2 - testet. Tolka resultatet

2p

b) Rita ett lämpligt stapeldiagram som illustrerar procentsiffrorna i tabellen ovan på ett tydligt sätt.

2p

5

En produkt sälj i två olika förpackningar. I en stor marknadsundersökning konstaterar man att 138 män av 200 föredrar den ena förpackningen och av 300 kvinnor är det 186 som föredrar samma förpackning. Kan man påvisa någon skillnad mellan könen vad gäller preferens för denna förpackning?

a) Ställ upp korrekta hypoteser samt testfunktion och utför testet på 5% signifikansnivå.

3p

b) Beräkna p-värdet i a-uppgiften.

1p

Extra formler:

Kedjeprisindex:

$$I_t = L_{0,1} \cdot L_{1,2} \cdot \dots \cdot L_{t-1,t} \cdot 100$$

där

$$L_{t-1,t} = \sum_{i=1}^n \frac{p_{it}}{p_{i,t-1}} \cdot w_{i,t-1,t}$$

är årslänken från år $t-1$ till t för n ingående varor/tjänster. $w_{i,t-1,t}$ väljs enligt ett viktsystem:

$$\text{Laspeyres: } w_{i,t-1,t}^L = \frac{\text{Försäljningsvärdet för vara } i \text{ år } t-1}{\text{Totala försäljningsvärdet år } t-1}$$

$$\text{Paasche: } w_{i,t-1,t}^P = \frac{\text{Försäljningsvärdet för vara } i \text{ år } t \text{ i priser för år } t-1}{\text{Totala försäljningsvärdet år } t \text{ i priser för år } t-1}$$

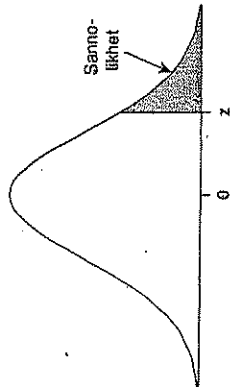
Med representantvaror byts "Försäljningsvärdet för vara i " mot "Försäljningsvärdet för varugrupp i " i viktterna.

Tabell 1 Normalfördelningen

Tabellen ger sannolikheten att en standardiserad normalfördelad variabel är större än ett visst värde z .

Exempel: Sannolikheten att få ett värde större än 1,23 är 10,9%.

Den standardiserade normalfördelningen är symmetrisk kring punkten noll. Därför ges sannolikheterna endast för positiva z -värden.

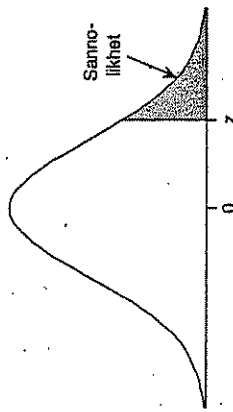

z	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
0,0	50,0	49,6	49,2	48,8	48,4	48,0	47,6	47,2	46,8	46,4
0,1	46,0	45,6	45,2	44,8	44,4	44,0	43,6	43,3	42,9	42,5
0,2	42,1	41,7	41,3	40,9	40,5	40,1	39,7	39,4	39,0	38,6
0,3	38,2	37,8	37,4	37,1	36,7	36,3	35,9	35,6	35,2	34,8
0,4	34,5	34,1	33,7	33,4	33,0	32,6	32,3	31,9	31,6	31,2
0,5	30,9	30,5	30,2	29,8	29,5	29,1	28,8	28,4	28,1	27,8
0,6	27,4	27,1	26,8	26,4	26,1	25,8	25,5	25,1	24,8	24,5
0,7	24,2	23,9	23,6	23,3	23,0	22,7	22,4	22,1	21,8	21,5
0,8	21,2	20,9	20,6	20,3	20,0	19,8	19,5	19,2	18,9	18,7
0,9	18,4	18,1	17,9	17,6	17,4	17,1	16,9	16,6	16,4	16,1
1,0	15,9	15,6	15,4	15,2	14,9	14,7	14,5	14,2	14,0	13,8
1,1	13,6	13,3	13,1	12,9	12,7	12,5	12,3	12,1	11,9	11,7
1,2	11,5	11,3	11,1	10,9	10,7	10,6	10,4	10,2	10,0	9,9
1,3	9,7	9,5	9,3	9,2	9,0	8,9	8,7	8,5	8,4	8,2
1,4	8,1	7,9	7,8	7,6	7,5	7,4	7,2	7,1	6,9	6,8
1,5	6,7	6,6	6,4	6,3	6,2	6,1	5,9	5,8	5,7	5,6
1,6	5,5	5,4	5,3	5,2	5,1	4,9	4,8	4,7	4,6	4,6
1,7	4,5	4,4	4,3	4,2	4,1	4,0	3,9	3,8	3,8	3,7
1,8	3,6	3,5	3,4	3,4	3,3	3,2	3,1	3,1	3,0	2,9
1,9	2,9	2,8	2,7	2,7	2,6	2,6	2,5	2,4	2,4	2,3
2,0	2,3	2,2	2,2	2,1	2,1	2,0	2,0	1,9	1,9	1,8
2,1	1,8	1,7	1,7	1,7	1,6	1,6	1,5	1,5	1,5	1,4
2,2	1,4	1,4	1,3	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,1	1,1
2,3	1,1	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8
2,4	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6

z	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
2,6	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
2,7	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
2,8	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
2,9	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
3,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

Tabell 2 Normalfördelningen

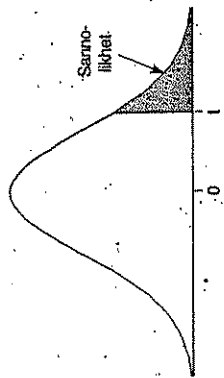
Kritiska värden. z -värden för vissa sannolikheter.

Sannolikhet	z	Sannolikhet	z	Sannolikhet	z
50%	0,00	9%	1,34	2,5%	1,96
40%	0,25	8%	1,41	1,0%	2,33
30%	0,52	7%	1,48	0,5%	2,58
20%	0,84	6%	1,55	0,1%	3,09
10%	1,28	5%	1,64	0,05%	3,29

Tabell 3 t-fördelningen

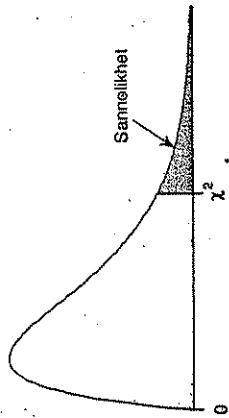
Kritiska värden. t-värden för vissa sannolikheter.

fg	Sannolikhet					
	5%	2,5%	1%	0,5%	0,1%	0,05%
5	2,02	2,57	3,36	4,03	5,89	6,87
6	1,94	2,45	3,14	3,71	5,21	5,96
7	1,89	2,36	3,00	3,50	4,79	5,41
8	1,86	2,31	2,90	3,36	4,50	5,04
9	1,83	2,26	2,82	3,25	4,30	4,78
10	1,81	2,23	2,76	3,17	4,14	4,59
11	1,80	2,20	2,72	3,11	4,02	4,44
12	1,78	2,18	2,68	3,05	3,93	4,32
13	1,77	2,16	2,65	3,01	3,85	4,22
14	1,76	2,14	2,62	2,98	3,79	4,14
15	1,75	2,13	2,60	2,95	3,73	4,07
16	1,75	2,12	2,58	2,92	3,69	4,01
17	1,74	2,11	2,57	2,90	3,65	3,97
18	1,73	2,10	2,55	2,88	3,61	3,92
19	1,73	2,09	2,54	2,86	3,58	3,88
20	1,72	2,09	2,53	2,85	3,55	3,85
21	1,72	2,08	2,52	2,83	3,53	3,82
22	1,72	2,07	2,51	2,82	3,50	3,79
23	1,71	2,07	2,50	2,81	3,48	3,77
24	1,71	2,06	2,49	2,80	3,47	3,75
25	1,71	2,06	2,49	2,79	3,45	3,73
26	1,71	2,06	2,48	2,78	3,44	3,71
27	1,70	2,05	2,47	2,77	3,42	3,69
28	1,70	2,05	2,47	2,76	3,41	3,67
29	1,70	2,05	2,46	2,76	3,40	3,66
30	1,70	2,04	2,46	2,75	3,39	3,65
40	1,68	2,02	2,42	2,70	3,31	3,55
60	1,67	2,00	2,39	2,66	3,23	3,46
120	1,66	1,98	2,36	2,62	3,16	3,37
∞	1,64	1,96	2,33	2,58	3,09	3,29

Tabell 4 χ^2 -fördelningen

Kritiska värden. χ^2 -värden för vissa sannolikheter.

fg	Sannolikhet		
	5%	1%	0,1%
1	3,84	6,63	10,83
2	5,99	9,21	13,82
3	7,81	11,34	16,27
4	9,49	13,28	18,47
5	11,07	15,09	20,52
6	12,59	16,81	22,46
7	14,07	18,48	24,32
8	15,51	20,09	26,12
9	16,92	21,67	27,88
10	18,31	23,21	29,59
11	19,68	24,72	31,26
12	21,03	26,22	32,91
13	22,36	27,69	34,53
14	23,68	29,14	36,12
15	25,00	30,58	37,70
16	26,30	32,00	39,25
17	27,59	33,41	40,79
18	28,87	34,81	42,31
19	30,14	36,19	43,82
20	31,41	37,57	45,31
21	32,67	38,93	46,80
22	33,92	40,29	48,27
23	35,17	41,64	49,73
24	36,42	42,98	51,18
25	37,65	44,31	52,62

fg.	Sannolikhet		
	5%	1%	0,1%
26	38,89	45,64	54,05
27	40,11	46,96	55,48
28	41,34	48,28	56,89
29	42,56	49,59	58,30
30	43,77	50,89	59,70
31	44,99	52,19	61,10
32	46,19	53,49	62,49
33	47,40	54,78	63,87
34	48,60	56,06	65,25
35	49,80	57,34	66,62
36	51,00	58,62	67,99
37	52,19	59,89	69,35
38	53,38	61,16	70,71
39	54,57	62,43	72,06
40	55,76	63,69	73,41
41	56,94	64,95	74,75
42	58,12	66,21	76,09
43	59,30	67,46	77,41
44	60,48	68,71	78,75
45	61,66	69,96	80,08
46	62,83	71,20	81,39
47	64,00	72,44	82,72
48	65,17	73,68	84,03
49	66,34	74,92	85,35
50	67,50	76,15	86,66

Beskrivande statistik

Medelvärde

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n}$$

Standardavvikelsen

$$s = \sqrt{\frac{\sum x^2 - \frac{(\sum x)^2}{n}}{n-1}}$$

Regressionslinjen

$$y = a + b \cdot x$$

$$a = \bar{y} - b \cdot \bar{x}$$
$$b = \frac{\sum xy - \frac{\sum x \sum y}{n}}{\sum x^2 - \frac{(\sum x)^2}{n}}$$

Korrelationskoefficienten

$$r = \frac{\sum xy - \frac{\sum x \sum y}{n}}{\sqrt{\left(\sum x^2 - \frac{(\sum x)^2}{n}\right) \left(\sum y^2 - \frac{(\sum y)^2}{n}\right)}}$$

Residualspridningen

$$s_e = \sqrt{\frac{\sum (y - \hat{y})^2}{n-2}} = \sqrt{\frac{(n-1) \cdot s_y^2 \cdot (1-r^2)}{n-2}}$$

Konfidensintervall

Ett stickprov, populationens andel

$$p \pm z \cdot \sqrt{\frac{p(1-p)}{n}}$$

$$n = z^2 \cdot \frac{p(1-p)}{(d/2)^2}$$

(stickprovets storlek, d är intervallets bredd)

Ett stickprov, populationens medelvärde

$$\bar{x} \pm z \cdot \frac{s}{\sqrt{n}}$$

(stort stickprov)

$$\bar{x} \pm t \cdot \frac{s}{\sqrt{n}}$$

(normalfördelad variabel, $n - 1$ frihetsgrader)

$$n = z^2 \cdot \frac{s^2}{(d/2)^2}$$

TVå oberoende stickprov, skillnader mellan andelar

$$(p_1 - p_2) \pm z \cdot \sqrt{\frac{p_1(1-p_1)}{n_1} + \frac{p_2(1-p_2)}{n_2}}$$

TVå oberoende stickprov, skillnader mellan medelvärden

$$(\bar{x}_1 - \bar{x}_2) \pm z \cdot \sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}$$

$$(\bar{x}_1 - \bar{x}_2) \pm t \cdot \sqrt{s_p^2 \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}$$

där

$$s_p^2 = \frac{(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2}{n_1 + n_2 - 2}$$

($n_1 + n_2 - 2$ frihetsgrader)

Hypotesprövning, testfunktioner

Ett stickprov, populationens andel

$$z = \frac{p - p_0}{\sqrt{\frac{p_0(1-p_0)}{n}}}$$

Ett stickprov, populationens medelvärde

$$t = \frac{\bar{x} - \mu_0}{s / \sqrt{n}}$$

TVå oberoende stickprov, skillnader mellan andelar

$$z = \frac{p_1 - p_2}{\sqrt{p(1-p) \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

(p är andelen i det sammanslagna stickprovet)

TVå oberoende stickprov, skillnader mellan medelvärden

$$t = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2) - d_0}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$
$$t = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2) - d_0}{\sqrt{s_p^2 \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

χ^2 -metoden

$$\chi^2 = \sum \frac{(O-E)^2}{E}$$